

Inatsisartunut ilaasortaq
Gerth Mikaelson, Naleraq
/Maani

Sumiiffiit allanngutsaaliukkat atsersorneqarnerat pillugu § 37 naapertorlugu apeqquteqaammut nr. 091-2026-mut akissut

Asasara Gerth Mikaelson,

Inatsisartut suleriaasianni § 37 naapertorlugu sumiiffiit allanngutsaaliukkat pillugit Naalakkersuisunut apeqquteqaateqarputit. Apeqqutitit uannit akineqartussatut innersuunneqarput. Apeqqutitit matuma kinguliani ataasiakkaarlugit allanneqarput, akissummillu malitseqarlutik.

1. Kalaallit nunaata assingani Kangiata Avannaarsuani nuna eqqissisimatitami nunat aqqi qallunaatut allaqqasut kalaallisut allaqqalernissaannut Naalakkersuisut suliaqarpat?

Akissut:

§ 37 naapertorlugu apeqquteqaammut tunngavilersuummi sumiiffiit allanngutsaaliukkat sorpiaat apeqquteqaateqarfigineqarnersut allassimanngilaq.

Kalaallit Nunaata Avannaarsuani nuna allanngutsaaliugaq “Kalaallit Nunaata avannaarsuani kangianilu Nuna Allanngutsaaliugassatut Immikkoortitaq”, kalaallisut atsigaq pioreerpoq.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaata Avannaarsuani masarsoqarfiit sisamat nunanit tamalaanit timmissat imarmiut ilaannik illersuiffissatut toqqarneqartut, Ramsar-eqarfinnik taaguuteqartut pioreerput. Sumiiffinni taakkunani illersuineq masarsoqarfiit nunanut tamalaanut isumallit pillugit Ramsar-imut isumaqatigiissut naapertorlugu pisussaaffitsinnik naammassinninnissamut tapertaraagut. Ramsar-eqarfiit pigisagut katillugit 12-it *Kalaallit Nunaanni masarsoqarfiit nunanit tamalaanit toqqarneqartut illersorneqarnissaat aamma timmissat imarmiut ilaasa illersorneqarnissaat pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 12, 1. juuni 2016-imeersoq* naapertorlugu maleruagassiuunneqarput. Kalaallit Nunaata Avannaarsuani Ramsar-eqarfinit 12-iusunut arfineq pingasut kalaallisut ateqarput, sumiiffiit sisamat minillugit. Tassani pineqartut tassaapput Nunami Allannngutsaaliukkami Hochstetter Forland (nr. 390) aamma Kilen (nr. 391), kiisalu Nunap Allannngutsaaliukkap kujatinnguani Heden/Jameson Land (nr. 389) aamma Ørsted Dal, Pingel Dal aamma Enhjørningen Dal (nr. 2021).

Allakkap ullua: 25-05-2026
Suliap normua: 2026 - 10543
Allagaatip ilisarnaataa:
26530076

Postboks 1614
3900 Nuuk
Oq.: (+299) 34 50 00
Fax: (+299) 34 54 10
E-mail: pan@nanoq.gl
www.naalakkersuisut.gl

Akissut: Avatangiisinut, Pinngortitamut, Nukissiuutinut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfik akissuteqarnissamut Oqaasileriffik akissuteqartippaa. Oqaasileriffik imaattumik ilisimatitsissuteqarpoq:

”1. januaari 1996-mi aalajangiunneqarpoq, nunat aqqini ateq pisortatigoortoq ataasiinnaassasoq. Tamatuma kingunerisaanik sumiiffik arlalinnik ateqarpat, kalaallisut aqqa pisortatigoortumik atorneqartussaavoq. Sumiiffik kalaallisut ateqanngippat, danskisut imaluunniit nunanit allamiusut aqqa atorneqassaaq.”

Nunat aqqinik aalajangiisartut, nunat aqqinik suliaqartut pillugit Oqaasileriffiup nittartagaani annertunerusumik uani atuarsinnaavutit:

<https://oqaasileriffik.gl/nunat-aqqinik-aalajangiisartut/>

Aamma Oqaasileriffiup ilisimatitsissutigaa:

“Nunat aqqinik allannguinnissamut siunnersuutissaqartoqaruni kissaateqartoqaruniluunniit Oqaasileriffimmut saaffiginnittoqarsinnaavoq. Tamatuma saniatigut suliaq ilisimatusarnerit uppernarsaatillu tunngavigalugit suliarineqassaaq.

Suliami pineqartumi uku suliarineqarsinnaapput:

- *oqaatsit oqaluttuarisaanermilu tunuliaquttat pillugit misissueqqissaarneq*
- *uppernarsaatinik saqqummersitanillu misissueqqissaarneq*
- *eqaqatigiinnermi attaviit*
- *najukkani ilisimasaqartunik suleqateqarneq*
- *nunat aqqinik aalajangiisartut ataatsimeeqatigiinnerit, tassanilu suliaq ingerlateqqinneqassanersoq imaluunniit aalajangiiffigineqarluni naammassineqassanersoq naliliiffigineqassaaq*
- *suliaq suliarineqareerpat aalajangiiffigineqareerpallu nalunaarusiaq akuerineqassaaq, tamanut ammasumik saqqummiunneqassaaq sullississutinullu nalunaarsorneqassalluni*

Piffissap ingerlanissaata eqqarsaatigineqarnissaa:

Suliaq qanorpiaq sivilisutigisumik suliarineqassanersoq oqaatigineqarsinnaanngilaq, nunat aqqinik suliaqartut misissueqqissaarnernik ingerlatsisussaammata, kiisalu ilisimatusartunik najukkanilu ilisimasanik suleqateqartussaallutik.

Suliaq naammassillugu suliarineqareerpat, nunat aqqinik aalajangiisartut ataatsimiigaaqquneqassapput.

- nunat aqqinik aalajangiisartut sivikinnerpaamik sapaatit akunnerannik ataatsimik piffissaqartinneqarlutik aggersarneqassapput. Tamatuma saniatigut ilaasortat aperineqarsinnaapput, qanoq ilinerani ataatsimiinnermut peqataanissamut piffissaqarnersut. Ilaasortat

ikinnerpaamik affaat peqataappata, nunat aqqinik aalajangiisartut aalajangiisinnaapput.”

Nalunaarut

Ramsar-eqarfimmut nalunaarutip teknikkimut tunngasortaanik naleqqussaannermi Avatangiisinut, Pinngortitamut, Nukissiutinut Ilisimatusarnermullu Naalakkersuisoqarfimmi sulisup ataatsip sapaatit akunnerinik suliffiusunik pingasuniit arfineq pingasunut atuinissaa naatsorsuutigineqarpoq. Piffissamut atorneqartussamut nalunaarummi allannguutissat, tassungalu ilanngullugu avataanut tusarniaanissamik pisariaqartitsinerit annertussusissaat apeqquataassapput. Nalunaarut tusarniaanermi akuusussanut oqartussaasunullu attuumassutilinnut tusarniaassutigineqassappat, aamma tusarniaanerup ingerlaneranut atatillugu piffissamik nukinillu atuisoqartussaavoq. Tamatuma saniatigut inatsisip teknikkimut tunngasortaanik misissuinerimut atatillugu piffissamik atuisoqassaaq.

Inuussutissarsiortut namminersortut

Ramsar-eqarfimmi sisamaasuni aternik naleqqussaannermi aatsitassarsiorterimmi ingerlatseqatigiiffiit, takornariartitsisartut allallu, atortussanik, sumiiffimmut taakkununga innersuussiffiusunik suliaqarsimasut annikitsunik aningaasartuuteqarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

Ramsar-imut isumaqatigiissut

Nunat Ramsar-imut isumaqatigiissummi toqqarneqartarput, aammalu Ramsar-eqarfiup nammineerluni nunataanut ataasiakkaanut nassuiaateqarfiusarlutik. Tamatuma kingunerisaanik Ramsar-eqarfimmi sisamaasuni nalunaarutip allanngortinneratigut aternik allannguinnissamut periarfissaqarpugut. Tamatuma kingorna aternik allannguneq pillugu Ramsar-imut isumaqatigiissutip allattoqarfianut nalunaarutigineqassaaq, aammalu Ramsar-eqarfimmut attuumassutilimmut paasissutissat nutarterneqassapput. Allannguneq taamaallaat aternik nutarterinermik tunngasuuppat, tamanna aningaasartuuteqarfiungaarani pisinnaavoq.

3. Aamma nunarujussuup taassuma eqqissimatitaasussap angallatinit tikiqqartuarnera, soorlu takornarianiit, akornutaasimangippatalu piniarusuttut tassunga pinngortitamut aamma piniaqquusaassappat?

Akissut: § 37 naapertorlugu apeqquteqaammi tunngavilersuutitut oqaatigineqarpoq, “... *nunarujussuup taassuma piniarfigeqqusaannginnera naluneqanngilaq*”.

Kalaallit Nunaata avannaarsuani kangianilu Nuna Allanngutsaaliugassatut Immikkoortitaq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 7, 17. juuni 1992-imeersoq aalajangersakkanik arlalinnik, inuit ilaasa suli sumiiffinni angalasinnaanerimut, aammalu Nunami Allanngutsaaliukkami sammisaqarsinnaanerimut, soorlu piniarsinnaanerimut qulakkeeriffiusunik imaqqarpoq.

Inuit Ittoqqortoormiini, Qaanaami, Qeqertani, Savissivimmi aamma Siorapalummi najugaqartut, aammalu inuiaqatigiinnut kalaallinut aalajangersimasumik attuumassuteqartut Kalaallit Nunaata avannaarsuani kangianilu *immikkut* ittumik akuersissuteqarfigineqanngikkaluarlutik angalaninnaatitaapput. Aamma inuit taakku inuussutissarsiutigalugu piniartuusimagunik, maleruagassat atuuttut naapertorlugit Nunap Allanngutsaaliukkap killeqarfiisa iluanni ileqqut malillugit piniarsinnaapput. Ilaatigut piniarnermi kommunimit najugaqarfiusumiit tassungalu utermermi qimusseq, qajaq angallalluunniit motoorilik il.il. atorneqarsinnaapput. Nunamut Allanngutsaaliukkamut aallaaniarluni aallannginnermi ateq, piffissap aallaaniarfiup aallartiffissaa, angallavissatut naatsorsuutigineqartut angerlamullu apuunnissamut piffissaq naatsorsuutigineqartoq kommunimut attuumassutilimmut nalunaarutigineqassapput.

Aamma inuit pisortanut sullissillutik angalaniartut, kiisalu ilisimatusartut allanillu suliaqarniartut Naalakkersuisunit akuerineqareerlutik angalaniartut angalanissamut akuerineqarsinnaapput.

Tamanna tunngavigalugu Naalakkersuisunit erseqqissarneqassaaq, sulii inuit ilaat Nunamut Allanngutsaaliukkami angalanissamut piniarnissamullu periarfissaqartinneqarmata, tamannalu sinaakutissatut aalajangersarneqartut iluanni pisussaavoq.

Tamatuma peqatigisaanik Nunamut Allanngutsaaliukkamut nalunaarummi allassimavoq, maleruagassiuussinermi illersuinissap eqqarsaatigineqarnera tunngavigineqartoq. Piniarneq taamaallaat inunnut eqimattanut immikkut taaneqartunut aammalu piumasaqaatit sukumiisumik aalajangersarneqartut malillugit inerteqqutaanngilaq. Inuit eqimattat taakku avataanniittut, soorlu takornariat tikeraallu allat Nunami Allanngutsaaliukkami aallaaniarnissat piniarnissaalluunniit inerteqqutaavoq. Aamma inunnut eqimattanut taakkununga sumiiffimmi angalanissamut Naalakkersuisunit akuersissummik peqqaartarnissaq atuuppoq. Taamatut pisoqartillugu, sumiiffinni orninneqartuni pinngortitamut kulturikkullu oqaluttuarisaanermut nalilinnut atatillugu angalanissamut suliaqarnissamullu piumasaqaatit immikkut ittut akuersissutinut ilanngunneqartussaapput. Tamatuma saniatigut uumasunik pinngortitamillu illersuinissaq siunertaralugu angalanissamut uninnganissamullu killilersuutiniq arlalinnik atuutsitsisoqarpoq, taakkunungalu sulianik, uumasunut taakkulu najugaannut akornusersuiiffiusinnaasunik ingerlatsinissamut inerteqquteqarneq ilaatinneqarpoq.

Kalaallit Nunaata avannaarsuanut kangianullu ileqqut malillugit oqimaaqatigiissitsiffiusunik, illuatungaani piniarnerit najugaqartullu atuinerisa nalinginnaasut ingerlatiinnarnissaannut periarfissiiffiusunik, aammalu illuatungaatigut angalanissamut sammisassallu ilaannik ingerlatsinissamut killilersuinikkut pinngortitamik annertuumik illersuinissamut qulakkeeriffiusunik tunngaveqarput. Tassalu Nuna Allanngutsaaliugaq sumiiffittut matoqqasuunngilaq, kisiannili sumiiffiuvoq angallavigineqarnissamut maleruagassiuiffiusoq, tassanilu pinngortitap piujuarnissaanik, tamatumalu

peqatigisaanik kulturikkut oqaluttuarisaanikkullu pisinnaatitaaffinnik ataqqinninnissamik eqqarsaateqarneq tunngavigineqarput.

Aamma § 37 naapertorlugu apeqquteqaammi tunngavilersuutigineqarpoq, sumiiffik pituttorsimaffiunngitsunik angallavigineqarsinnaaguni eqqissimatitatut isigineqarsinnaanngitsaq. Tamatumunnga atatillugu oqaatigissallugu pingaaruteqarpoq, sumiiffiit assigiinngitsunik peqquteqartumik eqqissimatitaasimasinnaammata, assersuutigalugu nunap alianaassusia, uumassusillit assigiissitaartut amerlaneri kulturillu oqaluttuarisaanerani nalillit peqqutaasinnaallutik.

Sumiiffiilli eqqissimatitatut taaneqarnerat eqqissimatitaalluinnarnerinik isumaqartariaqanngilaq. Sumiiffiit tassaasinnaapput maleruagassanik aalajangersimasunik, najukkani pissutsit pisariaqartitallu malillugit naleqqussarsinnaasatsinnik atuutsitsiffiusut, ilaatigut siunissamut ungasissumut illersuinnissamik piujuartitsiffiusumillu atuinissamut qulakkeerinissaq siunertaralugu.

Taamaattumik inatsisip teknikkimut tunngasortaani taaguutip “sumiiffik eqqissimatitaaq”-p paatsoornarsinnaaneranut eqquissumillu taaguutaannginneranut Naalackersuisut isumaqataapput. Siusinnerusukkut kalaallisut eqqissimatitsinermut/sumiiffimmut eqqissimatitamut taaguutaasoq tassaasimavoq “eqqissimatitsineq”. Taanna pinngortitamut atatillugu paatsoortitsisinnaasoq paasineqarpoq. Taamaattumik 2022-mi “sumiiffimmut illersukkamut” imaluunniit “nunamut allanngutsaaliukkamut” atatillugu oqaaseq “Allanngutsaaliugaq” Oqaasileriffimmit akuerineqarpoq. Taaguulli taanna suli eqquissuunngilaq, aammalu Avatangiisinut, Pinngortitamut, Nukissiutinut Ilisimatusarnermullu Naalackersuisoqarfimmiit sumiiffinnut illersukkanut taaguutinik allanik eqqornerusunillu, oqaatsimut tassunga taarsiullugu atorpeqarsinnaasunik peqarnersoq ingerlaavartumik eqqumaffigineqarpoq.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Jørgen Rosbach